

Nieuwsbrief 2019



Stichting Heemkunde Tubbergen
Raadhuisplein 4 (bibliotheek)
7651 CV Tubbergen

Volg ons ook op facebook.



<https://www.facebook.com/heemkundetubbergen>

Voorwoord:

De jaarwisseling is bij uitstek een gelegenheid om eens terug én vooruit te kijken voor onze Stichting Heemkunde Tubbergen. De term heemkunde staat letterlijk voor kennis van je “Heem”, kennis van datgene waar je “thuis” bent en omvat alles wat er leeft of gebeurt en wat het “heem” zo karakteriseert. Kortom een onuitputtelijke bron, waar heel veel werk te verrichten is en nieuwe vrijwilligers uiteraard van harte welkom zijn. In de loop der jaren is onze heemkunde een vrij stabiele organisatie met bestuursleden die écht professioneel te werk gaan. Er worden oude geschriften, foto's, films, bidprentjes en dergelijke verzameld, bewerkt en gedigitaliseerd. Daarbij kijkt de Heemkunde Tubbergen overigens niet alleen in het verleden en naar het heden; ze heeft ook oog voor de toekomst. Hierbij denk ik onder andere aan 75 jaar bevrijding. Een memorabel moment dat ons in 2020 te wachten staat en niet mag worden vergeten!

Inmiddels zijn enkele bestuursleden druk doende met het verzamelen van bidprentjes en het verwerken van de gegevens die op de prentjes staan in de computer. Tevens zijn een aantal bestuursleden bezig om de Tubbergse boerenerven en haar bewoners in beeld te brengen. Ook de ondernemers, die sinds 1900 zijn gevestigd in Tubbergen, hebben onze aandacht. Daarnaast de gezondheidszorg en de aanwezige huisartsen c.q. heelmeeesters die in de gemeente Tubbergen actief zijn geweest. Kortom, enkele aspecten waarmee we als bestuur achter de schermen behoorlijk actief zijn.

Vanzelfsprekend kosten het inventariseren, onderzoeken, archiveren etc. veel tijd en energie, maar het levert uiteindelijk een schat aan informatie en materiaal op over Tubbergen. Dit werk wordt met een groot enthousiasme verricht. Dusdanig dat ik trots ben op de mede collega's die zich als vrijwilliger met hart en ziel inzetten en er voor zorg dragen dat onze stichting blijft draaien en daarmee het DNA van Tubbergen blootleggen.

Martin Paus.

Heemnoabers



De Heemnoabers is een stichting welke is opgericht in 1999 met het doel om de bewoners in de grensstreek elkaar beter te leren kennen, vooral op historisch gebied. Twee keer per jaar vergadert men, steeds op een locatie die bij toerbeurt door een andere heemkundevereniging wordt georganiseerd. Dit voorjaar werd de bijeenkomst gehouden in Tubbergen. Na ontvangst werd er een rondleiding verzorgd door Tubbergen met een bezoek aan de Pancratius basiliek met een uitgebreide uitleg over de kerkramen. Er was eveneens een gids die dit in het Duits verzorgde, dat zeer op prijs werd gesteld. Vervolgens werd door ca. 40 personen vergaderd in de Delle. Een van de agendapunten is het brainstormen aangaande een volgende grensoverschrijdende expositie. Naast deze vorm van vergaderen wordt door de Heemnoabers ook culturele uitstapjes voor hun deelnemers georganiseerd. De Heemkunde Tubbergen is één van de 21 Heemkundeverenigingen die lid is van de Heemnoabers.

<http://www.heemnoabers99.eu>

1 april 1876.

Bidprentjes

De Heemkunde heeft in de loop der jaren een groot aantal bidprentjes mogen ontvangen. In navolging van andere heemkunde groepen is besloten om deze nu digitaal vast te leggen.

De oudste in ons bezit zijnde is de hierbij afgebeelde bidprent van Hermanus Stroot, geboren 1790 en overleden in 1876. Als tambour-maître vocht hij mee in het leger van Napoleon, tot aan Moscow toe. Volgens de overlevering heeft hij onder meer zijn leven te danken aan zijn trommel, die tijdens de slag bij de rivier de Berensina er voor zorgde dat hij drijvend, met behulp van deze, de andere oever kon bereiken. Deze (inmiddels bekende trommel) werd later vaak gebruikt tijdens herdenkingen en optochten etc. Helaas is deze bij een van die gebeurtenissen jammerlijk uit het oog verloren geraakt.



Als koster is hij zestig jaar aan de kerk verbonden geweest. Op 86 jarige leeftijd overleed hij in Tubbergen op



Eerste Wereldoorlog

Een memorabel gebeuren in 2018 is wel de herdenking dat er honderd jaar geleden een einde kwam aan de Eerste Wereldoorlog. Hoewel Nederland tijdens de Grote Oorlog van 1914-1918 neutraal bleef, is die periode niet onopgemerkt aan ons land voorbijgegaan. Om die reden waren er in 2018 her en der bijeenkomsten, tentoonstellingen en symposia om WO I te herdenken. In die verwoestende oorlog van 1914-1918 stierven bijna negen miljoen soldaten en meer dan zes miljoen burgers.

In Parijs vond zondag 11 november jl. de internationale herdenking plaats. Het hoogtepunt was een ceremonie in de schaduw van de Arc de Triomphe. Op uitnodiging van de Franse president Emmanuel Macron gaven vele staats- en regeringshoofden acte de présence w.o.: de Duitse bondskanselier Angela Merkel, de Amerikaanse president Donald Trump, de Russische president Vladimir Poetin, de Turkse president Recep Tayyip Erdogan en onze eigen Mark Rutte.

De Eerste Wereldoorlog had uiteraard ook een impact op Tubbergen, juist als grensgemeente. Duitsland was in oorlog en ondanks de grens hadden bewoners aan weerszijden contacten met elkaar en er waren er allerlei familierelaties. De overheid had douanewetten ingevoerd die uitnodigden tot smokkel. Nederland moest vanwege de oorlog nadrukkelijker de grenzen bewaken en beperkte het personenverkeer. Daarnaast volgde een uitvoerverbod voor levensmiddelen, brandstoffen en oorlogsmateriaal. Allemaal zaken die Duitsland hard nodig had en waarvoor de oosterburen goed betaalden. Kortom, mede door de oorlog werd in onze grensstreek veel paarden, sigaretten, zeep en boter gesmokkeld, hetgeen uiterst lucratief was. Echter niet zonder gevolgen! Daarvan getuigen een aantal citaten uit de diverse krantenberichten van toen:

Brand in het Gemeentehuis.

- “De grenswacht te Fleringe wordt versterkt en een vooruitgeschoven post te Vasse geplaatst.” (4 dec. 1915);
- “Zaterdagmorgen zijn te Heezinge, gemeente Tubbergen, ook 2 ontvluchte Russische krijgsgevangenen over de grens gekomen.” (20 maart 1916);
- “De smokkelaar A. ter Heine, die Dinsdagmorgen te Manderveen, gem. Tubbergen, door de grenswacht in den buik werd geschoten, is heden in het ziekenhuis alhier aan de bekomen verwonding overleden.” (17 juni 1916);
- “In de gemeente Tubbergen zijn zes ontvluchte Russische krijgsgevangenen over de grens gekomen. Ze kwamen uit Hannover en waren met hun achten op reis gegaan, maar 2 waren wegens ziekte achtergebleven. Ze klaagde zeer over de slechte voeding.” (1 febr. 1917);
- “Te Fleringen zijn door de grenswacht zes krijgsgevangenen (Serviërs) aangehouden, die uit een gevangenkamp in Duitsland ontvlucht waren.” (22 mei 1917);
- “Twee smokkelaars doodgeschoten. De Nederlandsche grenswacht heeft onder Heezinghe Tubbergen, bij Oldenzaal, twee Nederlandsche smokkelaars doodgeschoten.” (14 juli 1917).

Bovenvermelde berichtgevingen kunnen niet geheel los worden gezien van de omstandigheden ten gevolge van de Eerste Wereldoorlog. Geldt daarmee ook niet dat de Tubbergse overheid eveneens stil had moeten staan bij de herdenking? Per slot van rekening geldt, zoals de Franse president meldde: “We mogen niets afdoen aan de principes waarvoor gestreden is”.

De Twentsche Courant van 29 Maart 1930 schreef dat Tubbergen nu een gemeentehuis bezat, dat in Oudhollandse stijl was opgetrokken. Dat alle verkeersproblemen nu opgelost waren en dat het gebouw vanuit vier straten zichtbaar was en minstens een eeuw zou trotseren.

Men had zich echter wel op een aantal punten vergist. Het verkeersprobleem was er zeker niet door opgelost. Ook dat het een eeuw zou kunnen trotseren was niet mogelijk. In ieder geval niet als raadhuis.

Op 28 februari 1963 brak er, tijdens een vergadering van de gemeenteraad, omstreeks kwart voor zes, brand uit in een later bijgebouwde vleugel van het raadhuis.

In deze zijvleugel waren ondergebracht de diensten van het gemeentelijk elektriciteitsbedrijf, de volkshuisvesting, sociale zaken en de typekamer.



Doordat tijdens de raadsvergadering het licht uitviel en men naar de oorzaak hiervan op onderzoek uitging, kwam men tot de ontdekking dat er brand was uitgebroken. Direct zijn ook de raadsleden begonnen met het in veiligheid brengen van diverse stukken en het naar buiten dragen van het meubilair. De Tubbergse brandweer die spoedig met groot materieel ter plaatse was, kon uitbreiding van de brand voorkomen.

Alleen de bijgebouwde vleugel ging verloren. De diverse gemeentelijke diensten die nu geen kantoor meer hadden, werden voorlopig ondergebracht in Café Eysink, Café Brokelman en de zuivelfabriek. De raadsvergaderingen werden eerst gehouden in het „groene zaaltje" van Hotel Kemperink en later in de vergaderzaal van de zuivelfabriek. Hier vonden ook de huwelijksvoltrekkingen plaats. Het bestuurlijk hart van de gemeente was door de brand uit elkaar gehaald en daarom werd zo spoedig mogelijk tot herstel overgegaan. Het vernielde bijgebouw werd echter niet weer herbouwd.

(Uit: Oude Vrielink vertelt)

Oudheidkamer Twente

DE SCHATBEWAARDERS VAN HET TWENTSE ERFGOED

De Oudheidkamer Twente is bezig met het samenstellen van een boekwerk welke als onderwerp heeft "Twentse Erven".

De heemkunde Tubbergen (SHT) is door het OKT benaderd om hieraan mee te werken. Door dhr. Van Der Meij is deze zomer de nodige informatie 'verzameld en vele foto's gemaakt van erven en boerderijen uit de regio Tubbergen. Dit is afgelopen maand aan de OKT ter beschikking gesteld.

Voor veel en interessante wetenswaardigheden over geschiedenis en cultuur van Twente verwijzen wij u naar de volgende websites:

www.oudheidkamertwente.nl

Historisch Centrum Overijssel

historischcentrumoverijssel.nl

Hisgis www.hisgis.nl



Attentie-steen

Een bijdrage van het Cogas cultuurfonds heeft er toe geleid dat we op een gedenkwaardige locatie een plaquette konden laten plaatsen die verwijst naar een historische gebeurtenis die bekend staat als de Tubbergsche Politie Quaestie. Een uit de hand gelopen treffen bij café Berends tussen enkele veldwachters en leden van de Tubbergsche harmonie werd, doordat landelijke bladen hierover melding maakten, alom bekend. Mede door een strategisch spel van de advocaat en de officier van justitie werden in de Kamer hierover vragen gesteld aan de Minister van Justitie.



Op 20 oktober werd de plaquette door de burgemeester Haverkamp onthuld. Nog enkele boeken met een uitgebreide uiteenzetting over deze gebeurtenis zijn verkrijgbaar bij boekhandel "De Secretaresse" in de Grotestraat.

Colofon

Stichting Heemkunde Tubbergen

Bestuur

Voorzitter M.H.J. Paus
Secretaris J.W. Janse
Penningmeester H.F.J. Weernink
Leden G.J.M. Hulshof
J.J.G. Oude Engberink
A.D.A. Van der Meij
Mevr. R. Harmsen.

De Stichting Heemkunde Tubbergen is in het bezit van een ANBI-status.

ANBI staat voor Algemeen Nut Beogende Instelling. Algemene voorwaarde: Giften gedaan aan goeddoelinstellingen zijn aftrekbaar van het belastbaar inkomen als de instelling aangemerkt is als algemeen beogende instelling.

